

PULNING KELIB CHIQISH TARIXI

Djumayeva Nargiza Sharipovna

*Buxoro shahar 22 IDUM,
Iqtisod va geografiya fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Pul har bir mamlakat moliyaviy tizimining bir qismi bo'lgan tovarlar va xizmatlar qiymatining universal ekvivalenti. Ular zamonaviy shakllarini qabul qilishdan oldin asrlar davomida evolyutsiyani boshdan kechirdilar. Ushbu maqolada siz birinchi pulning tarixi, qaysi bosqichlarda o'tgani va vaqt o'tishi bilan qanday o'zgarganligi haqida bilib olasiz.*

Kalit so'zlar: *moliyaviy tizim, zamonaviy shakllar, tovar va xizmatlar, universal ekvivalent, pulning tarixi*

HISTORY OF THE ORIGIN OF MONEY

Djumayeva Nargiza Sharipovna

*Bukhara city 22 SSCS,
Teacher of economics and geography*

Abstract: *Money is the universal equivalent of the value of goods and services that are part of the financial system of each country. They underwent centuries of evolution before assuming their modern form. In this article, you will learn about the history of the first money, what stages it went through and how it changed over time.*

Key words: *financial system, modern forms, goods and services, universal equivalent, history of money.*

Bozor munosabatlari miloddan avvalgi 7-8 ming yilliklardayoq shakllana boshladi. O'sha paytda ibtidoiy odamlar bir-birlari bilan ortiqcha mahsulotlarni almashtirar edilar va mutanosibliklar sharoitga qarab belgilanardi. Ijtimoiy mehnat taqsimoti paydo bo'lishi bilan barter asta-sekin noqulaylik tug'dirdi va ota-bobolarimiz pul sifatida turli xil narsalardan foydalanishni boshladilar.

Rossiyada mo'ynali hayvonlarning mo'ynalari to'lov vositasi sifatida ishlatilgan, Qadimgi Yunonistonda yirik va mayda chorva mollari: qo'chqorlar, otlar, buqalar. Qadimgi Hindistonda, Xitoyda, Afrikaning sharqiy qirg'og'ida va Filippin orollarida - ipda to'plangan chig'anoqlar. Yuliy Tsezar davrida qullar shu maqsadda ishlatilgan. Braziliyada pul birligi flamingo

patlari edi. Melaneziyada cho'chqa quyruqlari, Sparada esa toshli toshlar ishlatilgan. Ba'zi mamlakatlarda damning bosh suyagi to'lov vositasi bo'lgan. Asta-sekin, odamlarning xohish-irodasidan qat'i nazar, ayrim turdagi valyutalar boshqalari bilan almashtirildi. Urushlar va inqiloblar davrida katta regressiya yuz berdi. Belorussiyada nemislar ushbu mahsulotni juda qimmat deb hisoblab, partizanning boshiga bir kilogramm tuz berdilar. Keyinchalik pul sifatida metallarning har xil turlari ishlatilgan: mis, qalay, qo'rg'oshin, temir. Qadimgi Yunonistonda temir panjaralar eng yaxshi ayirboshlash vositasi hisoblangan. Endi pul qanday o'zgarganligi haqida savol tug'iladi. Pulning kelib chiqish tarixi shuni ko'rsatadiki, tez orada zargarlik buyumlarini oladigan oltin va kumush metallar universal qiymat ekvivalenti bo'ldi. O'sha paytda ular idealga ko'proq mos edilar va estetik jihatdan jozibali edilar, shuning uchun ular darhol pulning boshqa shakllarini almashtirdilar. Miloddan avvalgi XIII asrda. ular ma'lum bir massa barlariga bo'linishni boshladilar. O'sha paytda birinchi vazn birliklari paydo bo'ldi. Uzoq vaqt davomida Hindiston, Xitoy, Misr va boshqa mamlakatlarda muomalada bo'lgan oltin qumni tortish juda qulay bo'lib chiqdi. Bozor munosabatlarining yanada rivojlanishi bilan odamlar turli xil shakldagi tangalarni zarb qildilar, ulardan dumaloq eng amaliy bo'ldi. Buyuk Aleksandr bu erda birinchi bo'lib o'zining tasvirini yaratdi - pul tarixi bu haqda bizga xabar beradi.

Tabiiy qotishmadan (kumush va oltin) pul miloddan avvalgi VII asrda paydo bo'lgan. G'arbiy Osiyoda joylashgan Lidiya shtatida. Turkiya hozir u erda. Belgilangan talablarga muvofiqligi tufayli tangalar eng yaxshi ayirboshlash vositasiga aylandi:

- ixchamlilik;
- kuch;
- chidamlilik;
- suv va yong'inga qarshilik;
- soxta narsani yarata olmaslik;
- pul nominallari namunalarini yaratishda qulaylik;
- noyoblik.

Bir necha o'n yillar o'tgach, Yunonistonning Egina shahrida ular Lidiya tangalaridan farq qiladigan kumush tangalarni yaratishga kirishdilar. Asta-sekin yangilik butun dunyoga tarqaldi. Qog'oz pullarning paydo bo'lishining bir nechta versiyalari mavjud. Tarix bizga miloddan avvalgi 1-asrda aytadi. almashinish vositasi terining yamoqlari edi. Xitoyda oq kiyik terilari va daraxt po'stlog'i ushbu maqsadlar uchun maxsus belgilar bilan ishlatilgan. Boshqa bir versiyaga ko'ra, banknotalarning dastlabki shakli metallarni kvitansiyaga almashtirish uchun omborlar ochilishi tufayli paydo bo'lgan.

John Law tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, birinchi banknotalar Frantsiyada 1716 yilda muomalaga chiqarilgan. Bu qog'oz pullarning ommaviy ishlab chiqarilishini qo'zg'atgan narsa. 17-asrning oxirida ular AQShda, 18-asrning o'rtalarida - Prussiya va Avstriyada, oxirida esa Frantsiyada paydo bo'ldi. Birinchi jahon urushi davrida ular barcha mamlakatlarga tarqaldi. Hozirda ushbu elektron to'lov tizimi ommalashgan. Unda hisob raqamlarini ochgan shaxslar o'rtasida moliyaviy hisob-kitoblarni ta'minlaydi. Valyuta - Rossiya rubli. Barcha operatsiyalar real vaqtda maxsus veb-interfeysda amalga oshiriladi. Yandex.Money tizimi shunday ishlaydi.

Tizimning paydo bo'lishi tarixi elektron pulni amalga oshirish g'oyasi bilan bog'liq. Dastur 24.07.2002 yilda ish boshladi. Ruslar darhol uning afzalliklarini qadrlashdi va yangilikning mashhurligi tez sur'atlarda o'sishni boshladi. Asta-sekin u rivojlanib bordi va uch yildan so'ng interfeys orqali ishlashning yangi imkoniyatlari foydalanuvchilarga taqdim etildi. 2007 yilda Yandex dasturning to'liq egasi bo'ldi. Uch yil o'tgach, u allaqachon 3500 sheriklari bilan ishladi va bir muncha vaqt o'tgach, MDHning turli mamlakatlariga tarqaldi. 2012 yilda elektron hamyonlar soni oshdi. Bugungi kunda eng muhim yutuq - bu elektron pulni bank hisob raqamlariga o'tkazish va aksincha. Kompaniya doimiy ravishda xizmatni takomillashtirish ustida ishlamoqda, shuning uchun foydalanuvchilar yaxshilangan Yandex.Money tizimiga ishonishlari mumkin.

Pul tarixi ma'lum bir davlatning sharoitlari tufayli doimo o'zgarib turadi. Ba'zi mamlakatlar o'zaro to'qnashuvni davom ettirar ekan, ularning pul tizimlari zaiflashishi ehtimoli mavjud. Kelajakda qanday o'zgarishlar bo'lishini taxmin qilish qiyin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ganiyevna K. N., Sharifovich B. Z. ENGLISH EXPRESSION OF ECONOMIC CONCEPTS SUCH AS STRATEGY, MISSION, ORGANIZATIONAL POTENTIAL, SMART //E-Conference Globe. – 2021. – C. 24-27.
2. Davies G. History of money. – University of Wales Press, 2010.
3. Ingham G. The nature of money. – John Wiley & Sons, 2013.